ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից)
Ցայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.
Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Մարիամ Սարգսեան Բաշխիեան, Սալոմէ Սարգսեան [illegible], Եղիսաբեթ Ցախվոտեան [illegible] եւ Սալոմէ Ցախվոտեան [illegible], յայտնելով առաջին եւ երկրորդը իրանց անմոռանալի հօրաքրոջ որդու, իսկ վերջինները իրանց Թանգագին քեռու

ՅՈՎՍԷՓ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԱՄԻՐԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ երկուշաբթի, ամսիս 21-ին, խնդրում են ազգականներին եւ ծանօթներին շնորհ բերել հանգուցեալի յուղարկաւորութեանը, որ տեղի կունենայ կիրակի օր, ամսիս 26-ին, առաւօտեան 10 ժամին, իր սեփական տանից, [illegible] փող., № 18, դէպի Մողնու ս. Աստուածածնի եկեղեցին, եւ այնտեղից Վերայի գերեզմանատունը: [illegible] 6 ժամին: 2—3

Նունէ Փանեան Զաքարեանց, Խաչատուր Փանեան Փանեանց, [illegible] Փանեանց եւ [illegible] Զաքարեանց յայտնելով իրանց սիրելի մօր, քրոջ, սկեսրոջ եւ զոքանչի

ԱՆԹԱՌԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ՓԱՆԵԱՆՑԻ

մահը, որ տեղի է ունեցել Վերին-Ագուլիսում, խնդրում են իրանց ազգականներին եւ ծանօթներին շնորհ բերել հոգեհանգստեան, որ կը կատարվի ս. Աւետեաց Զգրաշէն եկեղեցում ամսիս 27-ին, կիրակի օր, ժամը 11-ին, ս. պատարագից յետոյ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան յիսնամեակը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Գլխաւոր մասնաժողովի նիստը. Օպերային ներկայացումները. Երկրաշարժից վնասվածների օգտին. Նամակ Թէլաւից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Ջօն Րօսկին:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

—

Վաղը, փետրվարի 28-ին, լրանում է մեր երկրի մէջ գոյութիւն ունեցող մի համակրելի հիմնարկութեան, այն է կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան գոյութեան յիսնամեակը: Ընկերութիւնը որոշել է իր յիսնամեակը յաւերժացնել մի ընդհանուր կովկասեան ցուցահանդէսով, որ տեղի կունենայ եկող 1901 Թուականին եւ որ պէտք է ներկայացնի մեր երկրի թէ գիւղատնտեսական եւ թէ արհեստագործական արդիւնաբերութեան արած առաջադիմութիւնը:

Իր յիսնամեայ գործունէութեան ընթացքում կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութիւնը մշտապէս չէ գտնվել եռանդի եւ գործի բարձր աստիճանի վրա. ընկերութեան գործունէութեան մէջ տեղի են ունեցել ընդհատումներ, գունատ էջեր. բայց նրա ամբողջութիւնը եղել է արդիւնաւէտ եւ նրա գործունէութեան բնաւորութիւնը համակրելի: Մեր երկրի մէջ եղած գիտնական ընկերութիւններից դա առաջինն է, որ կարողացաւ ձեռք բերել հասարակական նշանակութիւն եւ դարձաւ մի կենտրոն, ուր բերվում էին եւ քննվում մեր երկրի գիւղատնտեսական արդիւնաբերութեան բազմատեսակ խնդիրները:

Այդ ընկերութեան մէջ սկիզբն են առացել բազմաթիւ ծրագիրներ, որոնք ապագայում ծառայել են իբրեւ հիմք կառավարչական կարգադրութիւնների եւ զանազան հիմնարկութիւններ հաստատելու համար: Գիւղատնտեսական կրթութեան, Փիլօկսերայի եւ այգիների զանազան հիւանդութիւնների դէմ մաքառման, փորձնական կայարաններ հիմնելու, տնայնագործութեան զարգացման, շերամապահական ղեկավարութեան եւ ուրիշ արդիւնաբերական խնդիրների քննութիւնը պատրաստեց հող, որ սկիզբ դրեց եւ մեր երկրում ներկայումս գոյութիւն ունեցող այգեգործական եւ գիւղատնտեսական դպրոցներին, Փիլօքսերային եւ տնայնագործական կօմիտետներին, բազմաթիւ փորձնական կայարանների, ինչպէս են, օրինակ, Կարայեազի, Սակարայի, Թիֆլիսի շերամապահական եւ ուրիշ կայարանների:

Ընկերութեան ամենանշանաւոր եւ բնորոշ արժանաւորութիւններից մէկն այն է, որ նա կարողացաւ պահել իրան անկախ, ազատ նիրշնչումներից եւ հովանաւորող ազդեցութիւնից, բարոյապէս անկաշառ եւ միշտ դիւրազգաց դէպի տեղական գիւղատնտեսական շահերը: Այդ հանգամանքը տալիս էր եւ այժմ տալիս է ընկերութեան կարծիքներին հեղինակութիւն, որ ճանաչել են թէ տեղական հասարակութիւնը եւ թէ երկրագործութեան մինիստրութիւնը, որ բոլոր կարեւոր խնդիրներում առանձին նշանակութիւն է տուել ընկերութեան կարծիքներին:

Ողջունում ենք բոլոր սրտից ընկերութեան յիսնամեակը եւ ցանկանում ենք, որ նրա գործողները աւելի եւս ամուր կերպով խմբվեն հեղինակաւոր հիմնարկութեան շուրջը եւ տան նրա գործունէութեան այն ոյժը եւ ընդարձակութիւնը, որոնց պահանջը զգում է մեր երկրի գիւղատնտես ազգաբնակութիւնը իր բազմատեսակ կարիքներով:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

—

Մեր ժամանակներում, երբ տարածութիւնները նշանաւոր չափով կորցրել են իրանց անջատող, օտարացնող նշանակութիւնը, աշխարհի իւրաքանչիւր անկիւնում տեղի ունեցող ամեն մի դէպք կարող է տրամադրութիւնների, կարծիքների ահագին փոփոխութիւն մտցնել նոյն իսկ շատ հեռաւոր տեղերում: Զինված ազգ— ահա ինչ անուն տարածեց տրանսվաալեան պատերազմը իր զարմանալի հերոսական բնաւորութեամբ: Մի ազգաբնակութիւն, որ հեշտութեամբ կարող էր տեղաւորվել մեր գաւառներից երկուսի մէջ, զինում է իր բոլոր արու անդամներին՝ 15 տարեկանից սկսած մինչեւ ծերութեան այն շրջանը, երբ դեռ կարելի է առանց դողդողալու հրացան բռնել. նա պատերազմ է հրատարակում համաշխարհային ամենամեծ եւ ուժեղ պետութիւններից մէկի դէմ, փառաւոր յաղթութիւններ է տանում, հիացնում է նոյն իսկ իր թշնամիներին: Օրինակը ապշեցուցիչ է, չէ՞: Եւ ահա ռուսաց հրապարակախօսներից մի քանիսը բարձրացնում են զինված ազգի հարցը, ասում են, որ բօէրները վերջին խօսքն են արտասանել պատերազմական արուեստի եւ հայրենիքը պաշտպանելու գործի մէջ ու պէտք է հետեւել նրանց, այսինքն պէտք է զինել Ռուսաստանի ամբողջ ազգաբնակութիւնը: Ամենից շատ այդ հարցը արծարծողը «С. Петер. Вѣд.» լրագիրն է, ուր մի քանի օր առաջ տպվեց «100 միլիօն գիւղացիների զօրաբանակ» վերնագրով մի յօդուած: Այժմ մի ուրիշը, «Հողագործ» անուան տակ ծածկված, ասում է, որ 100 միլիօնը —դա չափազանցութիւն է, որովհետեւ Ռուսաստանում այդքան տղամարդիկ չեն գտնվի, որոնք զէնք կրելու հասակի մէջ լինեն: Ուղղելով վերնագիրը, նա դնում է սրբագրած անուն—«Զինված ժողովուրդ» եւ առաջարկում է իրագործել այդ հասկացողութիւնը: Յօդուածագիրը միայն մաճի ու արօրի հետ գործ ունեցող մարդ չէ, խօսում է պատերազմական գործողութիւնների մասին, ապացուցանում է թէ ինչ անյարմարութիւններ ունի ժամանակակից կանօնաւոր զօրքը եւ ինչ յարմարութիւններ ունի մի պետութիւն, երբ նրա ամբողջ ազգաբնակութիւնն է զինված: Սրա մեծ յարմարութիւնները աչքի առաջ են—բօէրները: Ահա ինչ սկզբունքների վրա պէտք է իրագործել զինված ժողովրդի դրութիւնը:

Նախ եւ առաջ պէտք է բոլորովին փոխվի ներկայ զինուորագրութեան սիստէմը: Ոչ թէ երիտասարդութեան մի մասը, այլ ամբողջ արու ազգաբնակութիւնը, բացառութեամբ միայն Ֆիզիքապէս անընդունակների, պէտք է անցնի զինուորական դպրոցը: Երիտասարդութեան մի մասը, որ աւելի նուիրված կը լինի գործին եւ նրանով աւելի մասնագիտաբար կը զբաղվի, օֆիցէրների դասակարգը կը կազմէ: Երկրորդ, պէտք է բոլորովին փոխվի զինուորական վարժութիւնների կարգը: Շատ նրբութիւններ, որոնք հարկաւոր են կանօնաւոր զօրքի, զինուորի համար, բոլորովին աւելորդ են դառնում: Բօէրները ոչ հրացանավարժութիւն են սովորել, ոչ այլ զինուորական նրբութիւններ: Եւ ամբողջ պատերազմի ժամանակ նրանք, երեւի, չեն փոշմանել, որ չեն սովորել այդ բաները: Դրա փոխարէն պէտք է սովորել հրացանաձգութիւն, նշան առնել, յարմարվել տեղին եւ այլն: Բայց այս ամենը սովորելու համար քիչ ժամանակ կը պահանջվի, որովհետեւ «զինված ժողովրդի» դրութեան մէջ ամեն մի պատանի կիւրացնէ հրացանաձգութիւնը նախ քան զինուորական այս կամ այն բաժին մտնելը: Երրորդ, պէտք է շատ կըրճատվի դրօշակների տակ մնալու ժամանակամիջոցը: Մի տարին աւելի քան շատ է հրացանաձգութիւնը տեսականապէս ուսումնասիրելու եւ դաշտում ռազմական վարժողութիւններ կատարելու համար: Այդ տարվայ ընթացքում մարդը կը նուիրէ իրան զինուորական գործին մի առանձին ջանասիրութեամբ, չի մոռանայ նրան իր ամբողջ կեանքի ընթացքում եւ մի եւ նոյն ժամանակ զինուորական գործը համարեա չի կտրվի իր խաղաղ պարապմունքներից եւ ընտանիքից: Չորրորդ, զինուորական բաժինը, կորպ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՋՕՆ ՐՕՍԿԻՆ

IV

Պատմում են, որ մի անգամ Լօնդօնում կամրջի վրա կանգնած մի մուրացիկ ձեռք էր մեկնում անցորդներին: Նա հագել էր հագիւ խունացած մի սերտուկ եւ գլխին ունէր հանգիստաւոր օրերի մի մաշված գլխարկ: Մի գեղարուեստագէտ, որ անցնում էր կամուրջով, վրդովվեց թշուառի պարապմունքից եւ զգեստի աններդաշնակութիւնից, տարաւ նրան քաղաքի ամենայայտնի դերձակի մօտ, մի բաւական խոշոր գումարով կարել տուեց նրան մուրացիկին վայել մի ձեռք զգեստ համաձայն national gallery նկարների մօդելին, ապա յետ բերեց մուրացիկին իր նախկին տեղը կամրջի վրա: Բայց թէ այդ եռանդոտ գեղարուեստագէտը կերակրե՞ց այդ աղքատին թէ ոչ, այդ մասին պատմութիւնը լռում է, Մի քարոզիչ անցնում էր նոյն կամրջով. տեսաւ մուրացիկին, վրդովվեց, որ մարդիկ հոգալով սրա արտաքինի մասին, ամենեւին չեն մտածում նրա հոգու համար: Նա բռնեց թշուառի ձեռքից, տարաւ իր քարոզին եւ յաւիտենական կեանքի ճանապարհը նրան ցոյց տալուց յետոյ, ուղարկեց իր նախկին տեղը կամրջի վրա: Կերակրե՞ց նա գոնէ այդ խեղճին, այդ մասին էլ լռում է պատմութիւնը:

Սրանցից ոչ մէկը եւ ոչ միւսը Րօսկինի աշակերտներ չեն, որովհետեւ այս մեծ գեղարուեստագէտը, գեղեցկութեան այս մեծ պաշտպանը թշուառութեան առաջ ո՛չ հոգու եւ ո՛չ էլ գեղարուեստի մասին է մտածում, այլ ամենից առաջ ստամոքսի, որովհետեւ եթէ արդիւնագործութեան չափազանցութիւնը սպանում է բնութեան գեղեցկութիւնը, թշուառութեան մեծութիւնը սպանում է մարմնի գեղեցկութիւնը: Առանց պլաստիկ գեղեցկութեան չէ կարող լինել գեղարուեստ, չեն լինի ազնիւ խոհեր, վսեմ ներշնչումներ: «Գեղարուեստի սկիզբը պիտի լինի ժողովուրդը գեղեցկացնել: Անշուշտ գեղարուեստ եղել է եւ այնպիսի երկրներում, ուր մարդիկ բոլորն էլ գեղեցիկ չեն, ուր նոյն իսկ նրանց չրթունքները հաստ եւ մորթին սեւ է եղել արեւից, բայց երբէք մի երկրում չէ կարող գեղարուեստ լինել, ուր այտերը գունատ են չարքաշ կեանքից եւ մահացու ստուերից, ուր երիտասարդի չրթունքները արիւնով լի լինելու փոխարէն, բարակել են քաղցից եւ ծամածռվել թոյնից»: Րօսկինը գտնում է, որ թըշուառութիւնը ձեւերի գեղեցկութեան ամենամեծ արգելքն է. մարդասիրութեան բացակայութիւնն է առաջ բերում էսթետիկ զգացմունքի բացակայութիւն, պէտք է կռուել թըշուառութեան դէմ եւ յաղթել նրան: Պէտք է կռուել բարեգործութեամբ, կռուել ախտերի դէմ, կռուել շնորհներ անելով եւ ուժով, կռուել ոսկով, կռուել երկաթով: Ոսկին պիտի ձգել լիքը բռներով, ինչպէս բանաստեղծը սփռում է մանուշակներ մի հին դամբարանի վրա: Այսօրվայ տուածը ոչինչ է. ցոյց են տալիս ապաստարաններ, հիւանդանոցներ, այդ էլ բան չէ: Հասարակութիւնը ինչպէս կարող է խօսել իր բարեգործութեան մասին, երբ տակաւին կայ այնքան անարդարութիւն, կամ ինչպէս խօսել գեղարուեստից, երբ կան տակաւին այնքան սարսափելի կեանքեր: Քանի որ մեր աչքի առաջ այնքան մարդկային արարածներ սոված են եւ մերկ, ոչ միայն գեղարուեստ լինել չէ կարող, այլ եւ անվիճելի է, որ զգեստի եւ կահ ու կարասիքի ճոխութիւնը՝ մի ոճիր է: Աւելի լաւ է հարիւր անգամ տեսնել Ցիցիանի արձանները փշրված, եւ Լեօնարդի կանանց գոյները խունացած, քան թէ մի անգամ տեսնել կենդանի կանանց դիմագծերի փչանալը, տեսնել մանուկների աչքերն արցունքով լցված, այն մանուկների, որոնք դեռ ապրում են, եւ որոնք կարող էին ապրել, եթէ թշուառութիւնը նրանց գերեզմանի գոյն չը տար: Գեղարուեստի վրա ծախսված ամեն մի կոպէկ, եթէ տակաւին կեանքում կարիք կայ, կորած է կենդանի էսթետիկայի համար եւ խայտառակութիւն է հաճոյք փնտռել քանի մի կանանց զգեստի շքեղութեան մէջ, երբ ուրիշ կանայք չը գիտեն ինչո՛վ ծածկեն իրանց մերկութիւնը եւ կորցնում են իրանց մարդկային գեղեցկութիւնը ցրտից, հիւանդութիւնից, կեանքի այլ վատառողջ պայմաններից:

V

Անգլիան ամենածայրահեղ գաղափարների, ծայրահեղ հակադիր ուղղութիւնների հաշտութեան երկիրն է: Այստեղ լորդերի ճոխ զգեստները քսվում են ժողովրդի փոշոտ ու ոսկրոտ թիկունքին. ժառանգական կոռող իրաւունքների եւ արտօնութիւնների կողքին տնկված է ճակատը քրտնաթոր ժողովրդական ներկայացուցչութիւնը եւ երկու հաստատութիւնների հայեացքների մէջ առեւտրութիւնը շատ էլ խորը

նելով կանոնաւոր զօրքի բաժնի նշանակութիւնը, կը դառնայ իրապէս ժողովրդական դպրոց։ Այդտեղ գիւղական երիտասարդութիւնը, անցնելով զինուորական հեշտ ուսումը, կը լրացնէր եւ իր ընդհանուր կրթութիւնը, ձեռք բերելով մի քանի բան էլ իր սովորական խաղաղ կեանքի համար։

Հայրենիքի պաշտպանութեան այս ձեւը, ինչպէս տեսնում էք, բաւական ինքնուրոյն է, նոյն իսկ հրապուրիչ։ Եթէ այժմեան ժամանակներում դա ուտօպիա էլ համարվի, մեթէ չէ կարելի մտածել, որ կը գայ մի ժամանակ, երբ ազգերը լաւ կը համարեն ամբողջովին զինվել՝ զինուորական ծառայութեան գործը իրանց համար աւելի թեթեւ դարձնելու համար։ Մենք չը գիտենք թէ արդեօք այս ծրագիրը կը գոհացնէ զինուորական գործի մէջ հեղինակութիւն ունեցող մարդկանց, բայց մեզ թւում է, թէ երբ հայրենիքի պաշտպանութեան համար զինվում է ամբողջ ազգը, այդտեղ շատ մեծ դեր պիտի կատարեն հայրենասիրութիւնը, գիտակցութիւնը, ժողովրդի ինքնաճանաչութիւնը, այսինքն զինուորական խիստ դիսցիպլինան պիտի տեղի տայ աւելի բարձր, իդէալական հասկացողութիւններին, զօրանոցի հոգին պիտի դառնայ միախմբված, պարտաճանաչ ազգաբնակութեան հոգի։ Եւ եթէ երբ եւ իցէ իրականանայ այս դրութիւնը, մարդկութիւնը դրա համար շնորհակալութիւն պիտի յայտնէ այժմեան քաջ ու հայրենասէր բօէրներին։

*

Վաշխառութիւնը հետզհետէ զգում է, որ իր գլխին սուր կայ կախված։ Ախալքալաքի գաւառը, ուր մանաւանդ ծաղկած է վաշխառութիւնը, ինչպէս գրում են «Тифлисскій Листокъ» լրագրին, տեսաւ յայտնի վաշխառու Կարաեանցի դատապարտութիւնը. հաշտարար դատաւորի վճռով նա պիտի բանտ նստէ եւ 200 րուբլի տուգանք տայ։ Թղթակիցը աւելացնում է.

Թէ այս գործի եւ թէ Սանդաձէների գործի վերաբերմամբ կայացրած մեղադրական վճիռները սարսափ են գցել տեղական վաշխառուների ընկերութեան մէջ, որոնք հարստահարում են գլխաւորապէս գիւղացիներին, քարուքանդ անելով նրանց անչափ բարձր տոկոսների միջոցով։ Ազգաբնակութիւնը յոյս ունի, որ դատարանի վճիռները կը չափաւորեն տեղական Կօլուպաեւների ախորժակը։

Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին, Սանդաձէների գործը, որի մասին յիշատակված է այստեղ, ուղղված էր «Մշակի» խմբագրի դէմ եւ դատաստանական քննութեան ամբողջ պատկերը մենք արդէն տպագրեցինք մեր լրագրի էջերում։ Մենք շատ ուրախ ենք, որ այդ գործն էլ իր բաժինն է ունեցել վաշխառուների շրջանում սարսափ տարածելու մէջ. ուրախ ենք, որ մամուլը մեզանում այնքան ոյժ է ստացել, որ նոյն իսկ գաւառական խորշերում ծածկված մութ գործիչներին էլ է հասցնում իր խայթն ու մտրակը։ Մեզ միայն ոգեւորել կարող է այդ իրական ծառայութիւնը, որ մենք մատուցանում ենք մեր հասարակութեան։ Մենք ուրիշ մի տեղից էլ ստացել ենք տեղեկութիւն, որ վաշխառութեան դէմ մեր մղած կռիւը վախեցնում է ժողովրդական տզրուկներին։ Դրանից աւել վարձատրութիւն մենք չենք էլ ուզում...

ԳԼԽԱՒՈՐ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

Հինգշաբթի, փետրվարի 24-ին, Թիֆլիսի նահանգապետի բնակարանում կայացաւ երկրաշարժից վնասվածներին օգնող գլխաւոր մասնաժողովի նիստը։

Նախ քան նիստի բանալը նահանգապետը ցոյց տուեց Թիֆլիսի ֆիզիքական դիտանոցից ստացած թղթէ մի ժապաւէն, որի վրա դիւրազգաց գործիքով գծված էին երկրի եռբերման դէպքերը։ Այդ ժապաւէնի տեսքից երեւում էր, որ երկրի շարժումը շարունակվում է, սակայն նա արտայայտվում է այնպէս թոյլ, որ մարդկանց համար նկատելի չէ։

Պաշտօնեայ Մեսխիեվ, որ եկել էր Ախալքալաքի գաւառից, զեկուցեց, որ փետրվարի 2-ին եւ 6-ին տեղի ունեցան այդ գաւառում դարձեալ երկրաշարժի ուժգին ցնցումներ, որոնք վնաս չը տուին մարդկանց, բայց աւերեցին մի քանի տներ։ Նահանգապետը զեկուցեց, որ նրա ստացած պաշտօնական հաղորդագրութեան համաձայն, վերջին ցնցումները քանդել են Ազաւրէտ գիւղում 20 տուն, իսկ միւս գիւղերում թէեւ եղել են զգալի, բայց վնաս չեն հասցրել։

Մասնաժողովի դրամարկղի հաշուից երեւաց, որ նիստի օրը Թիֆլիսի մասնաժողովի ձեռքին կայ պատրաստ 155,589 րուբլի 67 կոպէկ գումար։ Մօտ 20 հազար րուբլի էլ յանձնված է Ախալքալաքի տեղական մասնաժողովին, որ մինչեւ այժմ ծախսել է մօտ 18 հազար րուբլի։

Ախալքալաքի մասնաժողովի հեռագրից իմացվեց, որ այնտեղ մեծ կարիք է զգացվում վրանների։ Խնդրում են 225 սպիտակ, զինուորական վրան եւ 600 թաղիք։ Մանրամասն քննութիւնը պարզեց, որ այդ կարիքը հիմնական է եւ պէտք է նրան բաւարարութիւն տալ։ Մասնաժողովը որոշեց հարցնել թէ որքան արժին թաղիք է հարկաւոր եւ բանալ վրաններ ձեռք բերելու համար կրեդիտ մինչեւ 3,500 րուբլի։

Նահանգական բժիշկ Կիկօձէի զեկուցումից երեւաց, որ Ախալքալաքի գաւառում թէեւ կան ծաղկի, կարմրուկի, փորային տիֆի դէպքեր, բայց նրանք համեմատաբար աւելի մեծ չեն, քան նախկին տարիներում, կամ միւս գաւառներում. վտանգաւոր բնաւորութիւն ունի միայն բծաւոր տիֆը, որը մինչեւ այժմ բարեբաղդաբար սահմանափակ զարգացում ունի։ Բժիշկներ Կիկօձէի եւ Մալինինի կարծիքով պէտք է հետեւել, որ մարդկանց սնունդ ստանալը լինի բաւարար, որպէս զի հող չը գոյանայ վտանգաւոր հիւանդութիւնների համար։

Մասնաժողովը մանրամասն քննութեան ենթարկելով սերմացու ձեռք բերելու եւ կենդանիներ գնելու հարցերը, որոշեց բանալ առաջին հարցի համար 25,000 րուբլու, իսկ երկրորդի համար 20—25,000 րուբլու կրեդիտ, յանձնելով գործը տեղական կօմիտետին։ Կենդանիներ գնելու հարցի վերաբերութեամբ որոշվեց ձեռք բերել 400 լծկան եզ եւ 200 կթան կով եւ նրանց բաժանելու ժամանակ գերադասութիւն տալ աւելի կարօտ ընտանիքներին։ Մասնաժողովը խնդրեց, որ այդ գործի կազմակերպութեան վրա հոգ տանեն պ.պ. Մակարով եւ Քալանթար։

Այնուհետեւ ճարտարապետ Բուտկեւիչ ցոյց տուեց իր նախապատրաստական աշխատանքները, որ նա արել է տներ շինելու հարցը լուծելու նպատակով եւ խոստացաւ 10—15 օրից յետոյ նրանց վերջացնել։

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

(Ընդհանուր տեսութիւն)

Ձմեռվայ սէզօնի հինգ ամսվայ ընթացքում, այն է՝ սեպտեմբերի 19-ից մինչեւ այս փետրվարի 20-ը, Թիֆլիսի արքունական թատրոնում ներկայացվեցին տասն եւ երեք եւրոպական կոմպօզիտօրների քսան եւ երկու օպերաներ եւ ռուսաց ութ կոմպօզիտօրների—տասն եւ երեք օպերաներ։ Ընդամենը արվել է 146 ներկայացում, հաշուելով դրա մէջ եւ 10 առաւօտեան ներկայացումները. 91-ը եւրոպական օպերաներ են, իսկ 65-ը ռուսական։ Քանակութեան կողմից առաջին տեղը բռնում է եւրոպական գրուածքներից Վերդիի օպերաները, որոնք ներկայացվել են 23 անգամ, իսկ ռուսականներից՝ Չայկօվսկին (28 անգամ)։ Ռուսական օպերաները կազմում են ներկայացումների ընդհանուր թուի մօտ 70%-ը։ Սրանից 20 տարի առաջ այդ տոկոսը հասնում էր հազիւ 5%-ի, իսկ 10 տարի առաջ 15%-ից աւել չէր։ Վերջին տասը տարվայ ընթացքում ռուսաց օպերան մեր բեմի վրա մեծ առաջադիմութիւն է արել. եթէ այսպէս շարունակվի՝ բաւական պատկառելի տեղ է բռնելու ծրագրի մէջ։

Ցանկալի կը լինէր, որ մեր հեղինակները միմիայն օպերաների թիւը աւելացնելով չը զեկավարվէին, այլ օրինակ առնելով եւրոպական կլասիքական գրուածքներից, գեղարուեստին աւելի մեծ տեղ տային եւ չօվինիստական նեղ հայեացքներով գրված օպերաները ծրագրից դուրս գցէին, որով թէ մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէն երաժշտական գրականութեան եւ թէ կազատէն հասարակութիւնը թեր ու դէմ կարծիքների մոլորեցնող բացատրութիւններից։

Դերասանական խմբի խաղի, երգի եւ առհասարակ կատարման մասին ես իմ կարծիքը իր ժամանակին որքան կարելի է մանրամասնաբար ասել եմ։ Կրկնում եմ, որ ամեն կողմից խմբի զարդն էր կազմում օր. Պապայեան եւ տղամարդկանց միջից առաջին տեղն էին բռնում Լօնգօբարդի իր ձայնով եւ Բրօդժի իր խաղով։

Ներկայացումները մեծ մասամբ գնում էին հարթ եւ սահուն։ Այս սէզօնը կարելի է համարել աջող թէ պիեսների ընտրութեան եւ թէ նրանց կատարման կողմից։

Այժմ սկսվում է (փետրվարի 27-ից մինչեւ մարտի 31) նոր սէզօն։ Խմբում եղել են փոքր փոփոխութիւններ. գլխաւորապէս հրաւիրվում են մայրաքաղաքներից հռչակաւոր ոյժեր, ինչպէս՝ սօպրանօ Զվիխէր, դրամատիկ-սօպրանօ Միկուչչի, տենօր Կլեմենտիեվ, բասսօ Շալեապին եւ բարիտօն Եակօվլեվ։ Ծրագիրը կազմված է 28 օպերայից, որոնց մէջ են նոր «Լուչիա», «Սեվիլի Սափրիչ», «Մինիօն», «Լուկրեցիա Բօրջի» եւ «Մօցարտ եւ Սալիէրի» օպերաները։ Գաստրօլեօր ոյժերի թւում բաղդ կունենանք կրկին լսելու եւ օր. Պապայեանին։ Բացակայ է... տենօր Բօրիսենկօն։

Կարա-Մուրզա

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք Ախալքալաքի երկրաշարժից վնասվածների օգտին։

Հադրութ գիւղից (Ջիբրայէլի գաւառ) Գիւղացիից 25 րուբլի։

Ստաւրօպօլից՝ Բարգուղիմէոս քահանայ Բէկգիւլեանից 1) 25 րուբլի, որ յանձնել են նրան մի քանի պարոններ եւ 2) 17 րուբլի 65 կոպ., որ հաւաքել են գիմնազիայի հայ եւ ռուս աշակերտները. Նուիրատուներն են. Babasinovъ... Басиновъ, Деминъ 1-ական ր., Балѣевъ, Лодочниковъ, Карахановъ, Ярымъ-Агаевъ, Ананьевъ(?), Хазизовъ, Бадуровъ, Царуковъ, Зарифьянцъ, Трапезонцевъ С., Кечедтіевъ, Агагуловъ, Агабабовъ 50-ական կոպ., Кистовъ, Шириновъ 40-ական կ., Пахаловъ 35 կ., Теръ-Мелкиседековъ, Насибовъ, Марутаевъ, Чентемировъ, Амираевъ 30-ական կոպ., Балѣевъ, Лодочниковъ, Черновъ, Іерусалимскій, Мугдусіевъ Хр., Поповъ, Пахаловъ, Мугдусіевъ, Іерусалимскій 25-ական կոպ., Общественныхъ 60 կոպ., Твеловъ, Мазлумовъ, Пираловъ, Каспаровъ, Оберовъ, Саркисовъ, Газіевъ, Тамбіевъ, Амираевъ, Газіевъ, Пятницкій 20-ական կոպ., Трапезонцевъ М., Назаровъ, Назаровъ Ст Керещіевъ, Пустовойтъ, Котковскій 15-ական կոպ., Асмаевъ, Унановъ, Пахаловъ, Чорчоповъ, Бѣлоусовъ 10-ական կոպ., Мартыновъ 5 կոպ.։

Թէլաւից՝ Աբէլ քահ. Սուքիասեանից 10 րուբլի, որ հաւաքված է մի ճաշկերոյթի ժամանակ. 5 րուբլի տուել են իշխաններ Քօբուլօվները։

Վարշավայից՝ Ս. Շահումեանից 190 (նուիրատուների ցուցակը չէ ստացվել)։

Ընդամենը 267 րուբլի 65 կոպ.։

Մինչեւ այժմ ստացել ենք 26,838 ր. $54\frac{1}{2}$ կոպէկ, երեք ոսկի ռուպի եւ 50 իտալական լիրա։ Ուղարկել ենք 25,000 րուբլի, 3 ոսկի ռուպի եւ 50 իտալական լիրա։ Մեզ մօտ մնում է 1838 ր. $54\frac{1}{2}$ կ.։

ՆԱՄԱԿ ԹԷԼԱՒԻՑ

Փետրվարի 15-ին

Միայն Թիֆլիսի քահանաները չեն, որ փոխանակ եկեղեցու եկամուտները աւելացնելու, եղածն էլ իրանց են սեփականացնում։ Թէլաւի գործակալ Գէորգ քահանայ Տէր-Սարգսեան մեր եկեղեցիների եկամուտների կատարեալ տէր է դարձել։ Նա, որ տարիների ընթացքում այդ եկամուտների հետ վարվել է այնպէս, ինչպէս որ կամեցել է, ոչ մի անգամ իր պարտականութիւնը չէ համարել հաշիւ տալ նրանց, որոնցից ստացվել են այդ եկամուտները։

Երկու տարի առաջ, Թէլաւի հասարակութիւնը, յանձին Միքայէլ Թաթուզեանի, որ այն ժամանակ տեղիս ուսումնարանների հոգաբարձու էր (այժմ քաղաքագլուխ), բողոքում է հոգեւոր իշխանութեան, յայտնելով եկեղեցիների եկամուտների վերաբերմամբ գործակալի արած զեղծումները եւ ներկայացնելով իր կողմից հարիւր րուբլի ճանապարհածախս, խնդրում է հոգեւոր իշխանութեան քննիչ նշանակել՝ գործակալի զեղծումները քննելու համար. բայց գործակալի մեզ յայտնի միջոցների շնորհիւ մինչեւ օրս այս եւ սոյնանման բողոքները մնում են անուշադիր...

Վերջերս Աբէլ քահ. Սուքիասեան, պաշտպան հանդիսանալով եկեղեցու եւ հասարակութեան շահերին, յայտնում է Թիֆլիսի կօնսիստորիային գործած բոլոր զեղծումները եւ

չէ, պայքարը մեղմ է եւ փոփոխութիւնները սահում են էվօլիւցիայի կակուղ ճանապարհի վրայով։ Զարմանալի չէ, որ բոլոր դարերում գիտութեան եւ գեղարուեստի զանազան ասպարէզներում Անգլիայում են ծնվում իրարից այնքան անկախ, այնքան հակառակ տաղանդներ, ամենասաստ մատերիալիզմի, գիտական անողոք փորձերի եւ զուտ իդէալիզմի ներկայացուցիչներ։ Այստեղ Բակօնի դէմ առ դէմ կանգնած են Շէքսպիրն ու Բայրօնը եւ կարծես պահանջում են նրանից՝ իրանց թողնել հոգիների գաղտնիքը լուծել. Հօպսն ու Լօկկը իրանց փիլիսօփայական հակադիր սիստեմներով ու մօրալով կարծես իրար մարտահրաւէր են կարդում։ Ահա եւ Ռօսկինը, որ իր անսահման յափշտակութեան մէջ դէպի բնութիւնն ու նրա հրաշալիքները, նրա մեծ գաղտնիքը, ընկնում է նոյն իսկ ծայրահեղութիւնների մէջ, բողոքում է ժամանակակից քաղաքակրթութեան դէմ, որը, իր կարծիքով, թշուառութիւն է բերում աշխարհին եւ կարծես հեգնութեամբ է նայում Դարվինի զարմանալի փորձերին եւ նրանց նոյնքան զարմանալի հետեւանքներին։ Եւ անգլիացին հաւասար սիրով կարդում է ամենքին, յարգում է ամենքին, եւ հպարտ է բոլորով։ Երէկ նրա կուռքը Դարվինն էր, այսօր Ռօսկինն է։ Եւ նա իրաւունք ունի։

Արդարեւ ինչ է Ռօսկինի կեանքը. 81 տարվայ մի կեանք եւ համարեա 60 տարվայ գործունէութիւն։ Մի գեղեցիկ կեանք, լի սիրով դէպի տանջվող մարդկութիւնը, հաւատով դէպի գերագոյն իդէալի յաղթանակը, որը երջանկութիւն պիտի բերէ աշխարհին, տառապողներին, խեղճերին։ Այսօր թէ Անգլիայում եւ թէ Ֆրանսիայում Ռօսկինի գաղափարները բազմաթիւ հետեւողներ ունեն եւ Ռօսկինեան մի ամբողջ փիլիսօփայական գեղարուեստական շկօլա է հիմնված. Նրա աշխատութիւնները տասնեակ հազար հատորներով տարածվում եւ կարդացվում են եւ նրանց ազդեցութիւնը վերին աստիճանի թարմացնող, ազնուացնող է։ Ահա թէ ինչ է գրում Ռօսկինի մասին նրա ֆրանսիացի համակրողներից մէկը. «Սէր դէպի բնութիւնը նրա համար եղաւ կեանքի սկիզբը եւ վախճանը. այդ սէրն է առաջնորդել նրա գաղափարները, նա է զատել նրա բնաւորութիւնը ինչպէս կրակ, նա է տուել նրան ոյժ, եռանդ, յոյս, մեղմացրել է նրա մէջ մարդուն յատուկ բոլոր տգեղ զգացմունքների բրտութիւնը։ Սիրած առարկան լաւ ճանաչելու համար այդ սէրը նրան առաջնորդել է դէպի անալիզը եւ այնտեղից նրան բարձրացրել է սինտեզի կատարը լաւ ճաշակելու համար ճանաչված առարկայի քաղցրութիւնը։ Այդ սէրը նրան սովորեցրել է փնտռել գիտութիւնը, որովհետեւ բնութիւնը թափանցում է բնութեան մի քանի կողմերում աւելի խորը, այդ սէրը նրան փրկել է գիտութեան մեծամտութիւնից, որովհետեւ նա նրան ցոյց է տուել իրերի մէջ էսթետիկական այնպիսի առնչութիւններ, որ գիտութիւնը չէ ըմբռնում եւ նոյն իսկ չէ ենթադրում այն պարզ պատճառով, որ նա գիտութիւն է եւ ոչ գեղարուեստ... Վերջապէս այդ սէրը նրան կանգնեցրել է յաղթական մարդու առաջ, որ յաւակնութիւն ունի ուղղել բնութիւնը եւ այդ սէրը հարկադրել է խորը համակրանքով վերաբերվել դէպի այն մարդիկ, որոնք ապրում են դառնութեամբ բնութեան ուրախութիւնների մէջ եւ որոնք մեր դարի քաղաքներում զրկված են այդ ուրախութիւններից»։

Այսպիսի կեանքը մեծութիւն է ներկայացնում եւ անգլիացին խոնարհում է իր գլուխն այդ մեծութեան առաջ պատկառանքով եւ հպարտութեամբ, որովհետեւ այդ մեծութիւնը իր սեփական ազգային մեծութիւնն է։

Ահա թէ ինչու Ռօսկինի մահվան յաջորդ օրը Անգլիայի գեղարուեստի եւ գրականութեան բոլոր ներկայացուցիչները դիմեցին Վեստմինստրի հռչակաւոր աբբայութեան աւագին խնդրելով՝ որ Ռօսկինը թաղվի այդ աբբայութեան պատմական դամբարանում Անգլիայի արքաների եւ ականաւոր զաւակների շարքում։ Աբբայութեան աւագը, յարգելով այդ խնդիրը, իսկոյն դիմեց հանգուցեալի ընտանիքին ասելով՝ որ այս ամբողջ դարում անգլիացի ոչ մի գրականագէտ այնքան չէ բարձրացրել Անգլիայի փառքը, որքան Ռօսկինը եւ որ ոչ ոք նրա չափ իրաւունք չունի արժանանալ այդ գերագոյն պատւին։ Բայց Ռօսկինն իր կենդանութեան ժամանակ որոշել էր իր գերեզմանի տեղը։ «Եթէ ես մեռնեմ Հէրն-Հիլլում, գրում է նա, կը կամենայի թաղվել իմ ծնողների մօտ, Շիրլէի գերեզմանատանը. եթէ Բրանդ-Վօօդում, ես կը նախադասէի թաղվել Կօնիստօնում, իսկ եթէ ինձ վիճակված է Ալպերում կատարած վերելքի ժամանակ մի գիպուածի զոհ գնալ, այն ժամանակ թող իմ մարմինը թաղվի սառցակոյտերի ստորոտում, այնտեղ՝ ուր նա կը գտնվի եւ իմ գերեզմանը թող լինի միայն սառը ձիւնը»։

Նա թաղվեց Կօնիստօնում. Ռօսկինները չը մոռացվելու համար կարիք չունեն նշանաւոր գերեզմանատան մէջ թաղվելու. անյայտութիւնն ու մոռացութիւնը նրանց դամբարանից հեռու է փախչում։

Ս. Ահարոնեան

Լօզան.

խնդրում է նրանից, որ գոնէ այժմ արգելք հանդիսանայ գործակալի անթիւ զեղծումներին։ Կօնսիստորը պահանջում է Աբէլ քահանայից ճանապարհածախս ու քննիչ է նշանակում Զաքարիա քահանայ Զարգեղեանցին, որի քննութեամբ հաստատւում են գործակալի այն բոլոր զեղծումները, որոնք յիշված են յիշեալ քահանայի բողոքագրի մէջ։ Նրանից յետոյ թէպէտ անցել են ամիսներ, բայց հոգեւոր իշխանութեան կողմից տակաւին չէ եղել ոչ մի կարգադրութիւն եւ գուցէ էլ չը լինի. իսկ գործակալը օգուտ քաղելով հոգեւոր իշխանութեան թուլութիւնից, ի հարկէ, աւելի մեծ ծաւալով կը սկսի իր հունձը հնձել։ Բայց մինչեւ երբ...

Թէլաւեցի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մեծ-Ղարաքիլիսա, փետրվարի 20-ին

Փամբակի 27 հայ գիւղերը երկրաշարժից վնասվածների օգտին նուիրել են 1077 ր. 16 կոպ., որից 131 րուբլի ուղարկված է «Մշակին», իսկ մնացածը Ալէքսանդրօպօլի փոխանորդ Մատթէոս վարդապետին, նուիրատուների անուանական ցուցակով։ Նուիրատու գիւղերն են. Մեծ-Ղարաքլիսա 280 րուբլի 55 կ., Համզաչիման 80 ր. 65 կ., Եաղուբլի 30 ր. 50 կ., Դշլաղ 38 ր. 85 կ., Հաջիղարա 33 ր. 50 կ., Սարմուսախլի 10 ր., Վարդանլի 10 ր., Դարբազ 9 ր., Բոզաւդալ 8 ր., Համամլի 105 ր. 50 կ., Աֆանդի 7 ր., Չիգդամալ 30 ր. 40 կ., Սախաակ 22 ր., Ջոթուր 18 ր. 17 կ., Որդնաւ 55 ր. 70 կ., Ղաչաղան 16 ր., Ղարալ 41 ր., Նալբանդ 41 ր. 12 կ., Թափանլի 11 ր. 15 կ., Բիւլուջա 26 ր., Գեօրան 27 ր. 11 կ., Գեօզեօղուչ 10 ր. 57 կ., Մեծ-Պարնի 21 ր. 50 կ., Աւդի-բէգ 52 ր., Ղալթախչի 32 ր. 73 կ., Ղարաքօյլա 20 ր. 50 կ., Աղբուլաղ 37 ր. 66 կ.։

Թոյլ տուէք խնդրել խմբագրութեան զետեղել «Մշակի» էջերում ներկայ համառօտ հաշիւը ի միամտութիւն նուիրատուների։

Խորէն քահ. Խանզադեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ հաղորդում են, որ Ախալքալաքի գաւառի համար հարկաւոր են երկու ֆէլշէր, որոնք պէտք է շրջեն երկրաշարժից վնասված շրջանում հիւանդներին խնամելու նպատակով։ Ցանկացողները կարող են դիմել նահանգական բժիշկ Կիկօձէին։

—

«Berliner Tageblatt»-ի Պետերբուրգի թղթակիցը փետրվարի 9-ին հետեւեալն է հեռագրում այդ լրագրին. «Փոքր-Ասիայում կառուցվելիք երկաթուղային գծերի մասին ես խօսակցութիւն ունեցայ մի նշանաւոր եւ բանիմաց անձնաւորութեան հետ, որը ինձ ասաց. «Մենք վաղուց արդէն մտադրութիւն ունէինք Թիֆլիս-Կարսի երկաթուղին շարունակել մինչեւ Էրզրում եւ եթէ այժմ բանակցութիւններ են տեղի ունենում Բ. Դրան հետ, այդ նրա համար է, որ ասիական Թիւրքիայի հիւսիսային մասում երկաթուղիներ շինելու իրաւունքը բացառապէս տրվի մեզ։ Մենք աւելի եւս կարիք ունենք այդ իրաւունքին նրա համար, որովհետեւ ապագայում կարելի կը լինի միացնել այդ ճանապարհները պարսկական երկաթուղիների հետ, եւ այդ միացումը շահաւէտ կը լինի երկու պետութիւններին եւս։ Պարսկաստանում մեզ հարկաւոր է ոչ միայն ուղիղ երկաթուղային գիծ դէպի ծովը, այլ եւ մի ուրիշ գիծ, որ գնար դէպի հիւսիս եւ միացնէր մեր կովկասեան երկրները Թէհրանի վրայով մեր միջին-ասիական երկաթուղիների հետ։ Այդ գծերը հարկաւոր է շինել եւ նրանք կը շինվեն։ Երբ գործը հասցրած կը լինի վերջին, մենք հնարաւորութիւն կունենանք անվրդով դիտել այն ամենը, ինչ-որ կատարվում է առաջաւոր Ասիայում եւ Հնդկաստանում։ Մենք չափազանց շատ զոհեր ենք արել Արեւելքում եւ այժմ չենք կարող թոյլ տալ, որ մեր ջանքերի պտուղները արեւմտեան ազգերը վայելեն։ Մենք, ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, չենք կամենում վնաս կրած լինել եւ այդ մասին մենք արդէն տեղեկութիւն տուել ենք գերմանական դիպլօմատիային»։

—

Մեր նաւթային շրջանների համար մի նոր մրցակից է ասպարէզ գալիս, այն է Սախալին կղզին, որ յայտնի էր մինչեւ այժմ իբրեւ միայն աքսորատեղի։ Հետախուզութիւնները ցոյց են տալիս, որ այնտեղ նաւթի հանքերը շատ առատ են, պարունակում են այնքան գազ, որ մի քանի տեղերում գազի ազդեցութեան տակ նաւթը մեծ խորութիւնից դուրս է վիժել հողի մակերեւոյթի վրա։ Գերմանական ինժեներ Կլէյն այժմ կազմակերպում է մի ընկերութիւն նաւթի շահագործութեան համար Սախալինում։

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 13-ին վախճանվեց Արշակ Ծատուրեան, որ ծանօթ էր մեր փոքրիկ հասարակութեան։ Թաղման օրը մեր քահանան մի քանի խօսքով պատմեց հանգուցեալի յատկութիւնները, ասելով, թէ նա լցված է եղել միշտ բարութեամբ, նրա գրպանները միշտ բաց են եղել թէ աղքատի եւ թէ տառապեալների համար, եւ նա ոչ մի ջանք չէ խնայել օգտակար լինելու մեր հասարակութեան։ Հանգուցեալի յիշատակին նուիրեցին 200 րուբլի եկեղեցուն եւ 50 րուբլի աղքատներին, եւ վերջը քահանան աւելացրեց, որ այն գումարը, որ պիտի ծախսվի գերեզմանատանը «քելեխ» ուտեցնելու, հանգուցեալի եղբայրը յատկացնում է բարի նպատակի»։

—

ՄՈԶԴՈԿԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 17-ին ս. Աստուածածնոր աւագ եկեղեցում շատ փառաւոր կերպով կատարվեց Վարդանանց տօնը։ Եկեղեցին լիքն էր երկու սեռի բազմութեամբ։ Պատարագին սպասաւորում էր տեղական երգեցիկ խումբը պ. Ասլամազեանի ղեկավարութեամբ։ Խումբը երգում էր բաւական աջող։ Հոգեհանգստի կարգից առաջ պատարագիչ Զաքարեան քահանան գեղեցիկ կերպով բացատրեց Վարդանանց նշանակութիւնը, թէ պատմական եւ թէ կրօնական տեսակէտից։ Հոգեհանգստի կարգը կատարելու ժամանակ բոլոր ժամաւորները, առանց բացառութեան թէ մեծերը եւ թէ փոքրերը, ձեռքերին վառած մոմեր էին բռնած»։

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 18-ին երաժշտական կրուժօկի դահլիճում օր. Ա. Խիթարեան, մասնակցութեամբ տեղական հայ թատերասէրների, ներկայացրեց «Անպատիժներ չեն ծնվում» դրաման եւ «Կուապատճառը ես էի» կօմէդիան։ Առաջին անգամն է, որ հայերը ներկայացումն են տալիս կրուժօկում, բայց այնքան քիչ ժողովուրդ կար, որ զարմանք էր պատճառում թէ մեզ եւ թէ օտարազգիներին։ Օր. Խիթարեան երկրորդ անգամն է, որ Բաթումում ներկայացում է տալիս, բայց երկուսով էլ մեր հասարակութիւնը շատ քիչ հետաքրքրվեց։ Օրիորդը մասնակցում է նաեւ տեղական ռուս սիրողների ներկայացումներին եւ բաւական համակրանք է վաստակել։ Նա երաժշտական կրուժօկում խաղաց «Անմեղ մեղաւորներ», մասնակցութեամբ ռուս սիրողների եւ մի խումբ ռուս դերասանների, որ բաւական լաւ անցաւ եւ լաւ տպաւորութիւն թողեց ռուս հասարակութեան վրա»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Temps» լրագրի մէջ Կրօնիէի անձնատուր լինելու առիթով երեւաց մի նշանաւոր յօդուած «Honneur aux deux combattants» վերնագրով։ Լրագիրը այն միտքն է յայտնում, թէ երկու հակառակորդներն եւս արժանի են զարմանքի եւ թէ Անգլիան ապշեցրեց աշխարհը իր անյողդողդ հանդարտութեամբ եւ տոկունութեամբ։ Անգլիական ժողովրդի տոկունութիւնը կարող է համեմատվել հռոմայեցիների քաղաքացիական առաքինութիւնների հետ։ «Temps» եզրափակում է իր յօդուածը այս խօսքերով. «Եթէ Անգլիան այժմ խաղաղութիւն կնքէր, նա հեշտութեամբ կարող էր նորից գրաւել բոլոր ազգերի համակրանքը»։

—Տարաձայնութիւնները անգլիական ազատամիտ կուսակցութեան մէջ միջազգային եւ գաղթանականական քաղաքականութեան հարցերի վերաբերմամբ քանի գնում, աւելի եւ աւելի աճում են։ Հակառակ այն իմպերիալիստ ազատամիտների, որոնք մտադրութիւն ունեն կազմել մի կօմիտէտ կամ մի կլուբ իմպէրիալիզմի գաղափարը տարածելու նպատակով, իմպերիալիզմի հակառակորդ ազատամիտները վճռել են հիմնել մի ընկերութիւն, որ աշխատելու է ամեն կերպ դիմադրել իմպերիալիզմի տարածմանը։ Փետրվարի 14-ին նրանք միտինգ կազմեցին համայնքների ժողովի դահլիճներից մէկում եւ որոշեցին. 1) մաքառել եռանդուն քարոզչութեան միջոցով իմպերիալիզմի եւ միլիտարիզմի զարգացման եւ տարածման դէմ. 2) ներշնչել ընտրողներին, թէ անհրաժեշտ է խաղաղասիրական յարաբերութիւններ պահպանել օտար ազգերի հետ Հաագայի կօնֆերէնցիայում ցոյց տուած հիմունքներով եւ յարգել այն ինքնավարութեան սկզբունքները, որոնցով օգտվում են այժմ բրիտանական գաղթականութիւնները. 3) համամիտ եւ միաբան գործել այն ընկերութիւնների հետ, որոնց նպատակն է ճշգրիտ տեղեկութիւններ տարածել հարաւ-աֆրիկական գործերի դրութեան եւ ներկայ պատերազմի պատճառների եւ անխուսափելի հետեւանքների մասին. սրա հետ միասին քարոզել ու պնդել, թէ հարաւ-աֆրիկական հարցի վերջնական լուծումն հնարաւոր է միայն այն դէպքում, եթէ ի նկատի կառնվի հօլլանդացիների ցանկութիւնը, որոնք Հարաւային Աֆրիկայի սպիտակամորթ բնակիչների մեծամասնութիւնն են կազմում։ Միտինգին ներկայ էին, «Press Association»-ի խօսքով, ի միջի այլոց եւ Վիլֆրիդ, Լօուսօն, Բրունէր, Բեօրտ, Ջաննինգ, Լլօյդ, Ջօրջ, Մօտաիսօն եւ Սկօտտ ազատամիտները։ Նոր հակաիմպերիալիստական ընկերութեան պաշտօնական անունն է—«Ազատամիտների միութիւն արտաքին քաղաքականութեանը եւ միլիտարիզմին դիմադրելու համար»։

—Կ. Պօլսից հեռագրում են «Frankfurter Zeitung»-ին, թէ փետրվարի 14-ին ռուսաց դեսպան պ. Զինօվեվ ունկնդրութիւն է ունեցել սուլթանի մօտ, որ տեւել է մի ժամ եւ կէս։ Այդ ունկնդրութեանը մեծ նշանակութիւն են տալիս։ Ունկնդրութեան ժամանակ սուլթանը ուղարկել է կանչելու արտաքին գործերի մինիստր Թէֆվիկ-փաշային եւ պալատական առաջին քարտուղարին։ Բանակցութիւնների ժամանակ քննվել են Փոքր-Ասիայի երկաթուղային գծերի եւ Կովկաս գաղթած հայերին Թիւրքիա վերադարձնելու հարցերը։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

24 փետրվարի

ԼՕՆԴՕՆ։ Փետրվարի 24-ին Մօլտենօյից հաղորդում են լրագիրներին, թէ բրիտանական զօրքերը երէկ գիշեր գրաւեցին Բուրգերսդօրպ՝ առանց ընդդիմութեան հանդիպելու։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Անկանօն հեծելազօրքի երկու բատալիօն, որոնք անյայտ կորել էին փետրվարի 1-ին, այժմ վերադարձան Պաարդէբէրգ։ Երրորդ էսկադրօնը գերի է առնված եւ ուղարկված է Պրետօրիա։

ԼՕՆԴՕՆ։ Դուրբանից երէկ երեկոյեան ստացված տեղեկութիւնը, թէ անգլիական մի թըռուցիկ զօրաբաժին Զուլուլանդից մտել է Տրանսվաալ, այժմ հաստատվում է։ Զօրաբաժինը բաղկացած է հեծեալ հետեւակներից, Նատալի ոստիկաններից եւ դաշտային արտիլերիայից Մաքսիմի թնդանօթներով։ Զօրաբաժինը հասաւ մինեւ Կատալա բլուրը, որը 9 մղոն հեռու է սահմանից։

«Times»-ը՝ քննադատելով Հարաւային Աֆրիկայի հանրապետութիւնները Անգլիային միացնելու հարցը, ասում է. «Մենք չենք կարող միացնել կայսրութեանը այն շրջանները, որոնց մասին մենք միշտ էլ պնդում էինք, թէ նրանք արդէն պատկանում են կայսրութեանը եւ թէ նրանց ազգաբնակութիւնը հպատակ է թագուհուն՝ իրանց գերագոյն պետին, թէպէտ եւ նրանց տուած են ընդարձակ ինքնավարական իրաւունքներ։ Ոչ մի կասկած չէ մնում այն վարմունքի՝ մասին, ինչ որ ենթադրվում է գործադրել նրանց վերաբերմամբ։ Մեր երկիրը բազմաթիւ զոհեր տուեց, որպէս զի քանդէ այն կազմակերպութիւնը, որ չէ կարելի հաշտեցնել կայսրութեան հետ Հարաւային Աֆրիկայում եւ որ նոյն իսկ թշնամի է նրան, ուստի եւ վերջնականապէս որոշված է չը թողնել այնտեղ նոյն իսկ մի հատիկ, որից կրկին կարող էր աճել այդպիսի կազմակերպութիւն։ Բարեբաղդաբար, Օրանժեան հանրապետութեան գործողութիւնների եղանակը ազատեց մեզ դժուարութիւններից, որոնք անշուշտ կը ծագէին, եթէ նա ազնուաբար չէզոք դիրք պահպանած լինէր։»

«Daily News»-ին հեռագրում են Ստերկստրօմից, թէ Բլումֆօնտէն գերի տարված մի լրագրական թղթակից խօսակցութիւն է ունեցել այնտեղ Շտէյնի հետ, որն ասել է նրան, թէ բօէրները որոշել են կուել մինչեւ վերջին մարդը։ Նախագահը գուշակել է, թէ Պրետօրիան յանձնելուց առաջ տեղի կունենան այնպիսի նշանաւոր անցքեր, որոնք կապշեցնեն ամբողջ Եւրոպան։

«Daily News»-ին հեռագրում են Լօրէնցօ-Մարկեզէյից, թէ 5,000 կաֆրներ այժմ Պրետօրիան պատում են հողաթումբերով։

Նոյն լրագրին հեռագրում են փետրվարի 24-ին Օսֆօնտէնից, թէ երէկ Ռօբերտս յետ մղեց 10,000 մարդուց բաղկացած բօէրների մի զօրաբաժին։ Փետրվարի 23-ին թղթակիցը հաղորդում է. «Ես լսեցի, թէ թշնամու մի զօրախումբ, որի թիւը 3,000 են հաշւում, առաջարկեց անձնատուր լինել, բայց այնպիսի պայմաններով, որ անկարելի էր կատարել, ուստի եւ առաջարկութիւնը մերժվեց։ Կրօնիէի կորուստներն աւելի են, քան թէ նա խոստովանվեց. երէկ գտնված են բազմաթիւ դիակներ. Նրանցից 60 հատը թաղված էին միայն մի գերեզմանում։»

«Times»-ը լսել է, թէ մինիստրութիւնը որոշել է, ի նկատի առնելով երկրի ներկայ դրութիւնը, հարց չը բարձրացնել գերիների փոխանակութեան մասին եւ քննադատութեան չենթարկել այդպիսի առաջարկութիւն։

Մեֆկինգից հեռագրում են, թէ երեխաների մէջ կանանց բանակատեղում տարածված են տիֆ եւ ջերմախտ հիւանդութիւնները. բերդապահ զօրքի մէջ զոհեր են տանում դեզինտերիան եւ ստամոքսի հիւանդութիւնները լաւ՝ սնունդի, մանաւանդ բուսեղէնի պակասութեան պատճառով։ Հիւանդանոցները լիքն են հիւանդներով։ Երեխաների գերեզմանոցը օր ըստ օրէ աճում է։ Թշնամին ռմբակոծում է առաջապահ դիրքերից գլխաւոր փողոցը եւ շուկան։ Պաշարման սկզբից սպանված եւ վիրաւորված են 292 մարդ։ Բերդապահ զօրքը սակաւաթիւ է, բայց եւ այնպէս որոշել է դիմադրութիւն ցոյց տալ թշնամուն մինչեւ վերջը։

«Times»-ին հաղորդում են Լօրենցօ-Մարկէզէից, թէ Կրիւգէրը Պրետօրիայից գնացել է Բլումֆօնտէն։

ՊԱՐԻԶ։ Ցերեկով այրվեց ֆրանսիական թատրօնը—Comedie Française. բեմը եւ թատրօնի ներքին մասը մոխիր դարձաւ։ Պատմական արտիստիքական առարկաներից շատ բան աջողվեց ազատել։ Մարդկային զոհ մի հատ է միայն—դերասանուհի Անրին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գլխաւոր շտաբի շինութեան մէջ, գրադարանի բաժնում, հրդեհ պատահեց։ Գրքերի կէսից աւելին այրվեց։ Վնասը ահագին է, որովհետեւ շատ հազուագիւտ հրատարակութիւններ մատնվեցին կորուստի։ Հրդեհը աջողվեց հանգցնել ժամը 3-ին։ Հրդեհի պատճառը չէ պարզված։

ԼՕՆԴՕՆ։ Գլենկօյի մօտ գտնվող բօէրների բանակից հաղորդում են փետրվարի 23-ին. «Հինգշաբթի բօէրները երկու անգամ յետ մղեցին Լէդի-Սմիթից դուրս եկած անգլիական զօրքերի յարձակումները։ Բօէրների նահանջը շարունակվում է։ 2,000 սայլեր տարված են արդէն երկաթուղիով։ Երկաթուղային գնացքներով տարված են միայն ծանր թնդանօթները եւ վիրաւորվածները։ Վերջին գնացքի ետեւից, որ դուրս եկաւ Ելանդսլագտէից, գնում էր բանուորների գնացքը եւ քանդում բոլոր կամուրջները եւ ճանապարհները Լէդի-Սմիթի եւ Գլէնկօյի միջեւ։ Կրիւգէր վերադարձաւ Պրէտօրիա։ Նրա հրաւէրը՝ ուղղված բուրգէրներին, նորից վառեց նրանց եռանդը յամառութեամբ շարունակելու ազատութեան համար մղվող պատերազմը։

ՕՍՖՕՆՏԷՆ։ Յետ նահանջելիս բօէրները թողել են մի թնդանօթ, կենդանիների կերակրի մեծ պաշարեղէն եւ վրաններ։ Ֆրէնչ հալածում է հիմա բօէրներին Դօրդրէխտ գետի հիւսիսային ափում։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Daily News»-ի պարլամենտական լրատուն հաղորդում է, թէ որոշված է Կրօնիէին եւ նրա զօրքը ուղարկել ս. Հեղինէի կղզին, որտեղ նրանք կը մնան մինչեւ պատերազմի վերջը։

ՎԻԷՆՆԱ։ «Polit. Corospond.»-ի ասելով՝ թիւրքական դեսպանութեանը յանձնարարված է ամենավճռողական կերպով հերքելու այն լուրը Կ. Պօլսից, թէ այնտեղ ձերբակալութիւնները չեն դադարում։

25 փետրվարի

ՊԱՐԻԶ։ Հաւատացնում են, որ ֆրանսիական թատրօնը կատարելապէս ոչնչացրված է. ստիպված կը լինեն քանդել այն բոլորը, ինչ որ մնացել է հրդեհից։ Այժմ, ըստ երեւոյթին, ապացուցված է, որ սաստիկ տաքացնելուց՝ վառվել են վարագոյրները։

ԲԻՐԳԷՍԲԵՐԳ։ Փետրվարի 21-ին, առաւօտեան, Գլէնկօում տեղի ունեցաւ ընդհանուր պատերազմական խորհուրդ։ Այդ խորհրդի մէջ Լիւգվիգ Բօտա գեներալ-լէյտենանտ նշանակվեց Նատալի համար, նրա օգնականներ նշանակվեցին Լուկա Մէյէր, Շալկ, բուրգէր Դաւիդ Ժուբէր, Դաւիդ Գրասմուս եւ Ֆէրրիէ։ Բուրգէրները շատ են հաւանում այդ վճիռը։

ԼՕՆԴՕՆ։ Պօպլարգրօւից ֆէլդմարշալ Ռօբերտս հեռագրով հաղորդում է, որ հեծելազօր բրիգադները, մի հետեւակ դիվիզիա եւ հեծեալ արտիլերիա առաջ են քաշված ռազմ մղոնով արեւելեան ուղղութեամբ։ Սպօրմբէրգի եւ Շտէյնպուրգի ուղղութեամբ եղած երկաթուղու վերականգնման գործը աջողութեամբ է ընթանում։ Գեներալ Կլէմէնց գրաւած ունի Նօրվալսպօնտի մօտ այն կամուրջը, որ փետրվարի 22-ին բօէրները օդն էին թռցրել։ Թշնամին գտնվում է գետի հիւսիսային ափի վրա փոքր թւով։ Գատէկր կանգնած է Բուրգէրսդօրպում։

ՊՐԷՏՕՐԻԱ։ Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ անցեալ կիրակի տաք կռիւ տեղի ունե-

ցաւ Դորդրէխտի մօտ։ Անգլիացիները յետ են մղված մեծ կորուստով, այնպէս որ դաշնակիցները գրաւեցին երեք թնդանօթ։ Բօէրների կողմից սպանվեցին երեք մարդ եւ վիրաւորվեցին հինգ մարդիկ։

ԲԼՈՒՄՖՕՆՏԷՆ։ Այստեղ ժամանեց Կրիւգէր. կայարանում դիմաւորեց նրան Շտէյն։ Կրիւգէր ապա գիմեց մի ճառով, որի մէջ ասեց, որ եթէ թշուառութիւնների ժամանակ ժողովրդի հաւատը անխախտ մնայ, այն ժամանակ Աստուած կրկին իր ողորմած աչքը կը դարձնէ դէպի նրան։

Հարաւից եւ արեւմուտքից զօրքերի տեղափոխութիւնների մասին ոչինչ չեն հաղորդում եւ դա համարում են փոթորկից առաջ եղող խաղաղութիւնը։

ՊՐԷՏՕՐԻԱ։ Բոլոր շրջաններում գոհունակութիւն են յայտնում այն քաղաքավարութեան առիթով, որով անգլիացիները վարվում էին Կրօնիէի հետ թէ նրա անձնատուր լինելու, եւ թէ Կապշտադտ գալու ժամանակ։

Կրիւգէր այցելեց Բլումֆօնտէնից դէպի հարաւ զետեղված զօրաբաժինները։

Մէֆկինգի մօտ տեղի ունեցաւ կռիւ։ Նրա բոլոր դրսի ամրութիւնները, բացի մէկից, բօէրները արդէն գրաւեցին։

ՊԷԿԻՆ։ Այրի կայսրուհին այսօր ունկնդրութեան ընդունեց օտարազգի դեսպանների ամուսիններին։ Ունկնդրութեան ներկայ էր կայսրը եւ թագաժառանգը։

ՎԻԷՆՆԱ։ Այրի թագաժառանգուհի պրինցուհի Ստեֆանիա այսօր երեկոյեան ճանապարհ ընկաւ Միրամարէ։

ՕԴԷՍԱ։ Խէրսոնում տատմէրի տան մէջ երէկ գտնվեցին էլի մանկական երկու դիակներ, Գտնված բոլոր դիակները ութ են։ Կալանաւորված կինը հերքում է իր մեղաւորութիւնը մեղադրելով վաղուց մեռած մի ուրիշ կնոջ։ Դիակների դրութիւնը ցոյց է տալիս, որ յանցանքը նորերս է գործված։ Որոնում են մանուկների մայրերին։

ԲՕՐԴՕ։ Տղաների մի խումբ փորձ արեց ցոյց անել անգլիական հիւպատոսարանի առաջ, բայց ոստիկանութիւնը ցրվեց նրանց։

ՊԱՐԻԶ։ Ֆրանսիական թատրոնում հրդեհն սկսվեց կէսօրին եւ շուտով մեծ չափեր ընդունեց։ Վախենում էին թէ թատրոնը կատարելապէս կայրվի։ Կրակը 12 ժամ 5 րօպէին երեւաց բեմի խորքում, այն րօպէին, երբ Դիւդլէ եւ Անրիօ դերասանուհիները կրկնում էին առաւօտվան համար նշանակված պիէսան։ Էլէկտրական հոսանքը հրդեհեց դէկորացիաները։ Կրակը արագ տարածվեց։ Թատրոնում եղածները հազիւ ազատվեցին։ Աջողվեց մի քանի բաներ դուրս գցել պատուհաններից։ Մօտ մէկ եւ կէս ժամին կրակը դադարեց տարածվել եւ սահմանափակվեց թատրոնի ներսի մասով, որը կատարելապէս ոչնչացաւ։ Այրված առարկաների մէջ գտնվեցին եւ մի կնոջ ածուխ դարձած դիակ մետաքսեայ շորով։ Գեղարւեստի առարկաների մեծ մասը, ինչպէս եւ գրադարանը, արխիվի մի մասը եւ թանգարանը ազատված են։ Բեմը եւ թատրոնի ամբողջ ներսի մասը այրված են, իսկ արտաքին պատերը քիչ են վնասված։ Դիակը ճանաչեցին նրա ընկերները. դա տիկին Անրիօն էր։

ՊԱՐԻԶ։ Տիկին Անրիօ գտնվեց թատրոնի օթեակներից մէկում. նա ջահել էր եւ միայն նորերս էր թատրոնական ասպարէզ ընտրել։ Տ. Դիւդլէին փրկեցին պատուհանից։ Դեռ եւս թանձր ծուխ է բարձրանում գմբէթից։ Մի աղախին եւ մի հրդեհաշէջ վիրաւորված են։ Ասում են, որ ֆրանսիական կօմէդիայէն կառաջարկվի Օդէօն թատրոնի դահլիճը եւ ներկայացումների մէջ ոչ մի ընդմիջում չի լինի։

ԲԵՐԼԻՆ։ Լօնդօնից ստացված մասնաւոր տեղեկութիւնների համեմատ, Զուլուլանդից Տրանսվաալ մտած անգլիական զօրաբաժինը յետ գնաց։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պ. Վ. Լունկեվիչի վաղվայ դասախօսութեան ծրագիրը.

Սառույցների թագաւորութիւն. Սառցային դաշտեր. Սառցային լեռներ. Բեւեռային երկիրների սառցարանները. Սառցային լեռների կազմվելը. Բեւեռային աշխարհի «հրաշքները». Օրվայ և գիշերի բնորոշ փոփոխութիւնը. Ձմեռը և ամառը սառույցների թագաւորութեան մէջ. Լոյսի էֆֆէկտներ. Հիւսիսափայլեր. Բեւեռային երկիրների բնակիչները. Ֆրիտիօֆ Նանսէնի ճանապարհորդութիւնը։

ՎՐԱՑ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Կիրակի, փետրվարի 27-ին

Հայ դերասանական ընկերութիւնը, մասնակցութեամբ Յ. Աբելեանի կը ներկայացնէ

I

„ԱՆԱԶՆԻ ԶԷՆ ԾՆՎՈՒՄ“

Դրամա 3 գործ., հեղ. Րօվէտտիի, թարգ. Յ. Աբէլեանի

II

«ՋԱՔՈՒԶԸ ԴԻՊԱՒ ԶՆԴԱՆԻՆ»

Վօդըվիլ 1 գործ.

Մասնակցում են, օր.օր. Վարդիթեր, Մարի-Հրանոյշ, տ. Ագնիւ, պ.պ. Աբէլեան, Տէր-Դաւթեան, Ալիխանեան, Մամիկոնեան, Անդրանիկ։ Սկիզբն է $8^1/_2$ ժամին։ Տեղերի գինը սովորականն է։ 1—1

Նորից տպագրվում է

ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹ

պատմական վէպը։ (Երկու հատորը մի գրքի մէջ)։

Գինն է մէկ րուբլի։

Վաղորօք գումարով գնողներին մեծ զիջում։ Դիմել՝ Կենտրոնական գրավաճառանոց կամ հեղինակին՝ Тифлисъ, Дворянская улица, № 6, Баграту Айвазянцу. 1—3

ԱՄԵՆԱԷԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

յանձն եմ առնում գրքերի, բրօշիւրների տպագրութիւնը, ինձ վրա առնելով սրբագրութիւնը, թուղթը, բրօշիւր անելը եւ այլն։

Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են ճշգութեամբ եւ կարճ ժամանակում։

Հասցէս՝ Тифлисъ, Айрапету Бабурьянцъ, Вознесенская ул. 1—4

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտնում է, թէ նրա դիւանատանը 1900 թւի փետրվարի 29-ին, ժամի 12-ին նշանակված է աճուրդ, կապալով տալու մի ջրմուղ խողովակի շինութիւն՝ սկսած Վօրօնցօվի արձանից Նաբերեժնի եւ Սիմեօնօվսկի փողոցներով մինչեւ Կուր գետը՝ մօտաւորապէս 157 սաժէն երկարութեամբ—4000 րուբլի գումարի։ Խողովակների շինութիւնը կարող է տրվել եւ մաս-մաս, բայց ոչ պակաս քան 50 սաժէն։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագրերը Վարչութեան շինարարական բաժնում բոլոր լի օրերը, սկսած ժամը 9-ից մինչեւ 2-ը։ 2—3

ԱՄՍԱԿԱՆ 5 ՌՈՒԲԼՈՎ

Ֆրանսերէն լեզուի դասեր է տալիս մի անձնաւորութիւն, որ հիմնաւորապէս գիտէ ֆրանսիական լեզուն եւ երկար տարիներ ապրել է Պարիզում։

Հարցնել Նեմեցկի փողոցում, Րէալնի ուսումնարանից բարձր, տիկին Տիզէնհաուզէնի գուլպաների գործարանում։ (Нѣмецкая ул. выше Реальнаго училища, въ чулочномъ заведеніи Г-жи Тизенгаузенъ). 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿՐՈՒԺՕԿ

Կիրակի, փետրվարի 27-ին,

Վ. Վ. ԼՈՒՆԿԵՎԻՉ

Կը կարդայ առաջին հրապարակական դասախօսութիւն երեխաների եւ աշակերտների համար

ՑԻՆԵՐԻ ԵՒ ԲԵՒԵՌԱՅԻՆ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ՄԷՋ

Դասախօսութեան միջոցին ցոյց կը տրվեն պատկերներ մոգական լապտերով։

Սկիզբն է ուղիղ ցերեկվայ ժամի 12-ին

Տոմսակները Գ. Կ. Մեսանիկօվի մագազինում, Դվօրցօվայա փողոց, Խիդդեկելի մագազինում և պավիլիօնում, իսկ դասախօսութեան օրը Կրուժօկում։

(հ. շ.) 2—2

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏԿԱ

ՕՐԻՈՐԴ ՆՈՒՆԷ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԳՕԼՕՇԵԱՆ

Հասցէն՝ Красногорская ул. № 14. 8—20

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

«Մ Ի Ջ Ն Ո Ր Դ»

(Посредникъ)

Դ. Ի. ԵՆԿԻՄՕՎԻՉԻ

Պուշկինեան պասաժ, Թամամշեվի քարվանսարայի հանդէպ։

Ծախվում են տներ, հողաբաժիններ՝ գործարաններ շինելու համար, քաղաքում եւ քաղաքից դուրս՝ գաւառներում։ Ամարանոցներ, Նաւթային հողեր։ Մանրամասնութիւնների համար դիմել գրասենեակ։ № 2. 0—14

КАПИЛЛЕРИНЪ

НОВОЕ СОВЕРШЕННО БЕЗВРЕДНОЕ СРЕДСТВО

ВОЗВРАЩАЕТЪ СѢДЫМЪ ВОЛОСАМЪ ИХЪ ПРЕЖНІЙ ЦВѢТЪ

ЦѢНА 2 РУБ.

А. СІУ и Ко.

М 109.538

Բանկային գրասենեակ „Ա. Փրիդօնեան եւ Ընկ.“

Տիրաժից պետական խաղարկութեան տոմսերն ապահովելու համար գրասենեակը վերցնում է ցնոր փոփոխութիւն՝

1 ր. 35 կ. II փոխառութեան տոմսի համար 1900 թ. մարտի 1-ի տիրաժից

1 ր. 10 կ. III » » » » » մայիսի 1-ի տիրաժից

Բացի սրանից ամեն մի անդորրագրի վրա կպցվում է 15 կօպէկանոց մարկա եւ դրա վճարն առնվում է առանձին։ Գրասենեակը յանձն չէ առնում ապահովացնել խաղարկութեան տոմսերը հեռագրով կամ վերադիր վճարով։ 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՏԱՆ ԲԱՐՁՐ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ (9—11 տարեկան) եւ I ԴԱՍԱՏՈՒՆ (10—12 տարեկան) մտնելու քննութիւնները նշանակված են այս տարվայ ԱՊՐԻԼԻ 25-ին եւ 28-ին։ ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՏԱՆ ՍՏՈՐԻՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ երեխաներն ընդունվում են 8 տարեկան հասակից ԱՌԱՆՑ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԱՐՁԸ ուսման համար—ստորին պատրաստականում—80 ր., բարձր պատրաստականում—100 ր., առաջին դասարանում—120 րուբլի։

ՈՒՍՄԱՆ ՍԿԻԶԲԸ ԱՅՍ ՏԱՐՎԱՅ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ։

Ընթացաւարտների իրաւունքները—1) ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ առաջին կարգի արտօնութիւն ունին, 2) ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ ՄՏՆԵԼՈՒ եւ պետական ծառայութեան մէջ ունին Րէալնի ուսումնարանն աւարտողի իրաւունք, 3) ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԱՑԱՒԱՐՏՆԵՐԸ ՍՏԱՆՈՒՄ ԵՆ անձնական պատուաւոր քաղաքացու կոչումն եւ բացի դրանից ուսման մէջ առանձին առաջադիմութիւն ցոյց տուողները արժանանում են «ԱՌԵՒՏՐԻ ԿԱՆԴԻԴԱՏԻ» կոչման եւ պարգեւատրվում են ՈՍԿԵԱՅ եւ ԱՐԾԱԹԵԱՅ մեդալներով։

ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ՝ յանուն դպրոցի դիրեկտոր ՍՏԱՏՍԿԻ ՍՕՎԵՏՆԻԿ ՄԱԿՍ Օ-ՍԻՊՕՎԻՉ ՖԻՇԷՐԻ՝ կոչման, ծաղկի եւ մետրիքական վկայականների հետ միասին ընդունվում են ամեն օր, առաւօտեան 11—12 ժամին ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ԵՒ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԴԻՒԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ (Սերգիեվսկայա, տուն № 1)։ Նոյն տեղում էլ ՁՐԻԱԲԱՐ կարելի է ստանալ քննութիւնների ծրագիրն եւ Թիֆլիսի Առեւտրական դպրոցի կանոնադրութիւնը։ 8—10

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ։

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն եւ Պօլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 1/14 մարտի ՍԻՐԿԱՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՐԻԿ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ։

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով։

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար։

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարխուդարեանին, Սիօնի փող. Խօջիվանքի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մութաֆեաններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27։ ՆՈՎՕՐՕՍԻՅՍԿ—Վլադիկավկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (ե. հ. շ.) 9—20

Лучшія аттестаціи отъ учебнаго начальства.

За успѣшнія занятія благодарности.

И. Я. БРОНЪ-ФОНЪ-БРЕННЕРЪ

преподаетъ

Полный курсъ БУХГАЛТЕРІИ

ПРЕДМЕТЫ ЗАНЯТІЙ:

1) Бухгалтерія (двойная италіянская), 2) Коммерческая ариѳметика, 3) Коммерческая экономія. 4) Ариѳметика на счетахъ, 4) Торговыя и вексельныя узаконенія и 5) Коммерческая корреспонденція.

Курсъ 3-хъ-мѣсячный. Занятія ежедневныя. Плата за курсъ 60 руб. Ручательство и гарантія за успѣхи. Болѣе 1000 окончившихъ курсъ. Михайловская, № 71.

Собственный методъ преподаванія по собственнымъ сочиненіямъ, продающимся во всѣхъ книжныхъ магазинахъ.

Занятія съ января мѣсяца. 31—100

Преподов. ведется по собств. сочиненіямъ.

Годъ занятій десятый.

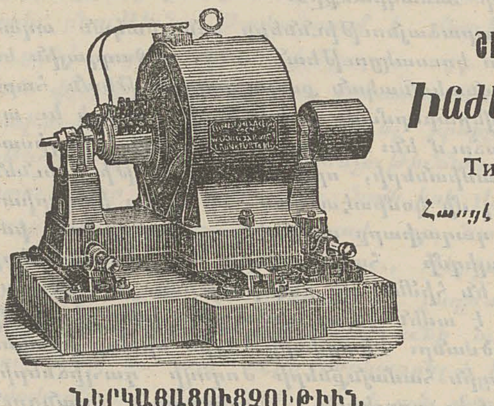

ԻՆԺԵՆԵՐԱԿԱՆ-ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ

Ինժեներ Ն. Բ. Պասսեկի

Тифлисъ, Михайловская ул. № 116.

Հասցէն հեռագիրների համար. Тифлисъ—Пассеку.

ՏԵԼԵՖՕՆ № 642.

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՈՒԹԻՒՆ

Ռուսաց և արտասահմանեան ֆիրմաների։

ԲԻՒՐՕՆ ՅԱՆՁՆ Է ԱՌՆՈՒՄ

կառուցանել

Ամեն տեսակ շինութիւններ, գործարաններ և գործատներ

ԳԱԶԱ-ՇՈԳԻԻ-ԶՐԱՆՑՔՆԵՐ

Ամեն տեսակ էլէկտրոտէխնիկական կառուցումներ և սարքեր, այսինքն հեռագիրների, տէլէֆօնների, լուսաւորութեան, տրամվայների և ուժի հաղորդելը հեռաւորութեան վրա։

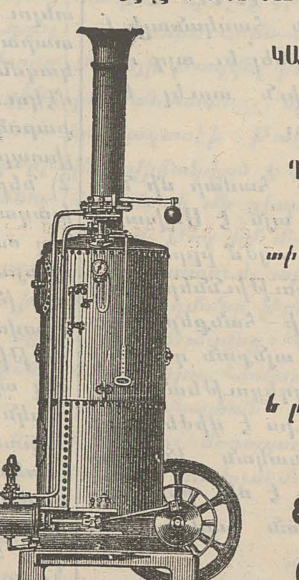

ԿԱՆԱԼԻԶԱՑԻԱ, ՎԵՆՏԻԼԵԱՑԻԱ և ՏԱՔԱՑՈՒՄԸ

ԴՆԵԼ, ԺՈՂՈՎԵԼ և ՍԱՐՔԵԼ

ամեն տեսակ

տուրբիններ, խողովակներ, մեքենաներ և ջրհաններ։

ԿԱՌՈՒՑԱՆԵԼ

երկաթէ կամուրջներ և տնակներ։

ՑԵՄԷՆՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

(ե. հ. շ.) 64—100